

“Інновації під час війни не на часі?”

за результатами «Нового щомісячного опитування підприємств», #NRES

Євген Ангел, старший науковий співробітник ІЕД

Київ, 22 травня, 2023

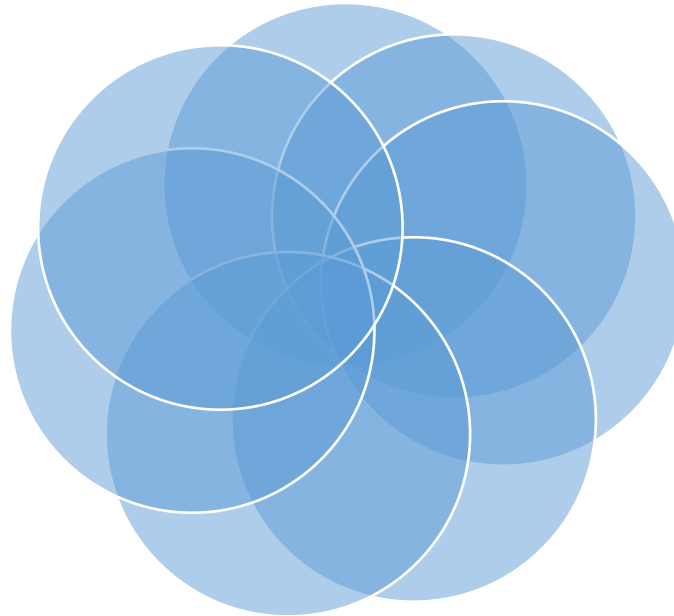
ПРО «НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ»

Опитування щомісяця

Найсвіжіші дані зібрано **17 – 30 квітня, 2023**

Проведено вже
12 опитувань
(з травня 2022 року)

Сектори:
Промисловість +
(Ритейл, Агро)

ВИБІРКА: в квітні
опитано **560**
підприємств

Підприємства
усіх розмірів

Географія: **21 з 27**
регіонів України

Про що і для чого дослідження?

Про що?

Про актуальність запровадження інновацій для підприємств під час війни (впровадження технологічно нових та / або технологічно удосконалених продуктів, виробничих процесів)

Про вплив війни на витрати на інноваційну діяльність

Про потреби промисловості для стимулювання інноваційної діяльності

Для кого?

Для уряду, бізнесу та бізнес-асоціацій, експертного середовища, міжнародних донорів

Чому?

Інновації повинні були основою відновлення та модернізації України

Головні результати

Для 31% підприємств запровадження інновацій взагалі не є актуальним тепер.

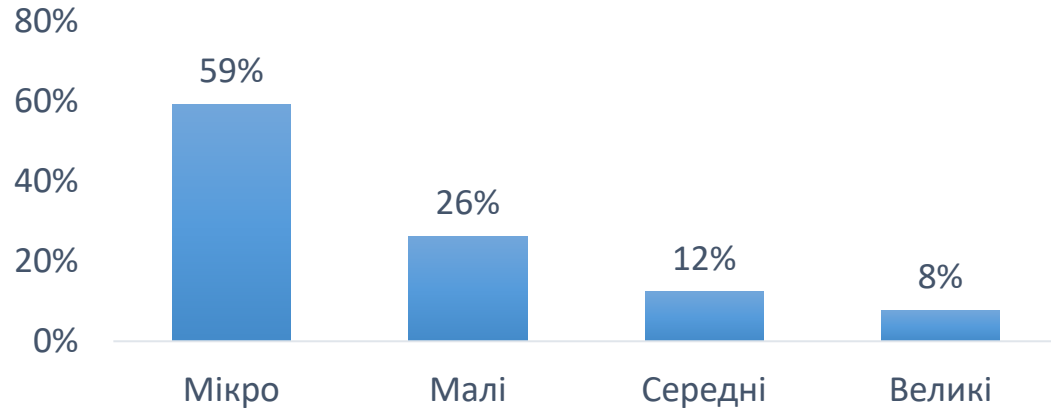
Під час війни 42% підприємств скорочували витрати на інноваційну діяльність

73% підприємств потребують спеціальних довгострокових програм підтримки галузі, а 41% - фіскальні стимули для стимулювання інноваційної діяльності

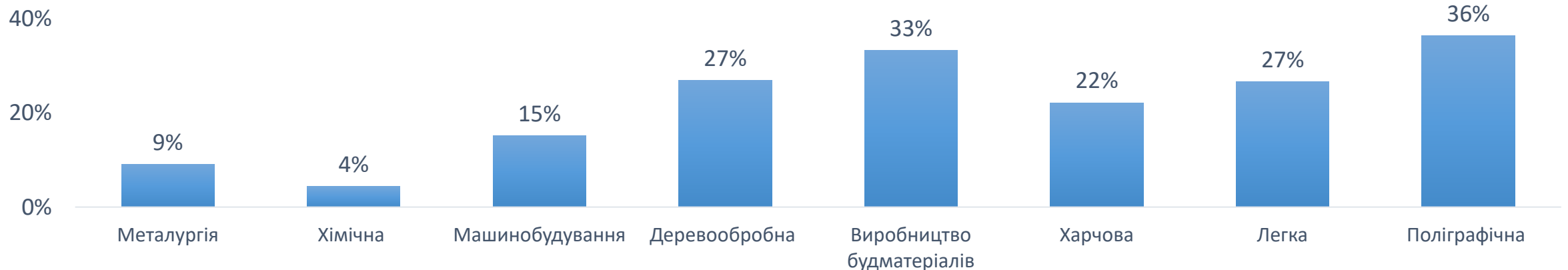
«Інноваційний портрет» вибірки

"Ніколи" не було інноваційної діяльності за розміром підприємства, % опитаних

- **18% підприємств не мали інноваційної діяльності ні до війни, ні під час війни**
- **Зі зростанням розміру підприємства зростає ймовірність наявності інноваційної діяльності**
- **Найчастіше інноваційна діяльність в хімічній промисловості, металургії та машинобудуванні**
- **В будівництві та поліграфії найменше підприємств з інноваційною діяльністю**

"Ніколи" не було інноваційної діяльності за галуззю промисловості, % опитаних

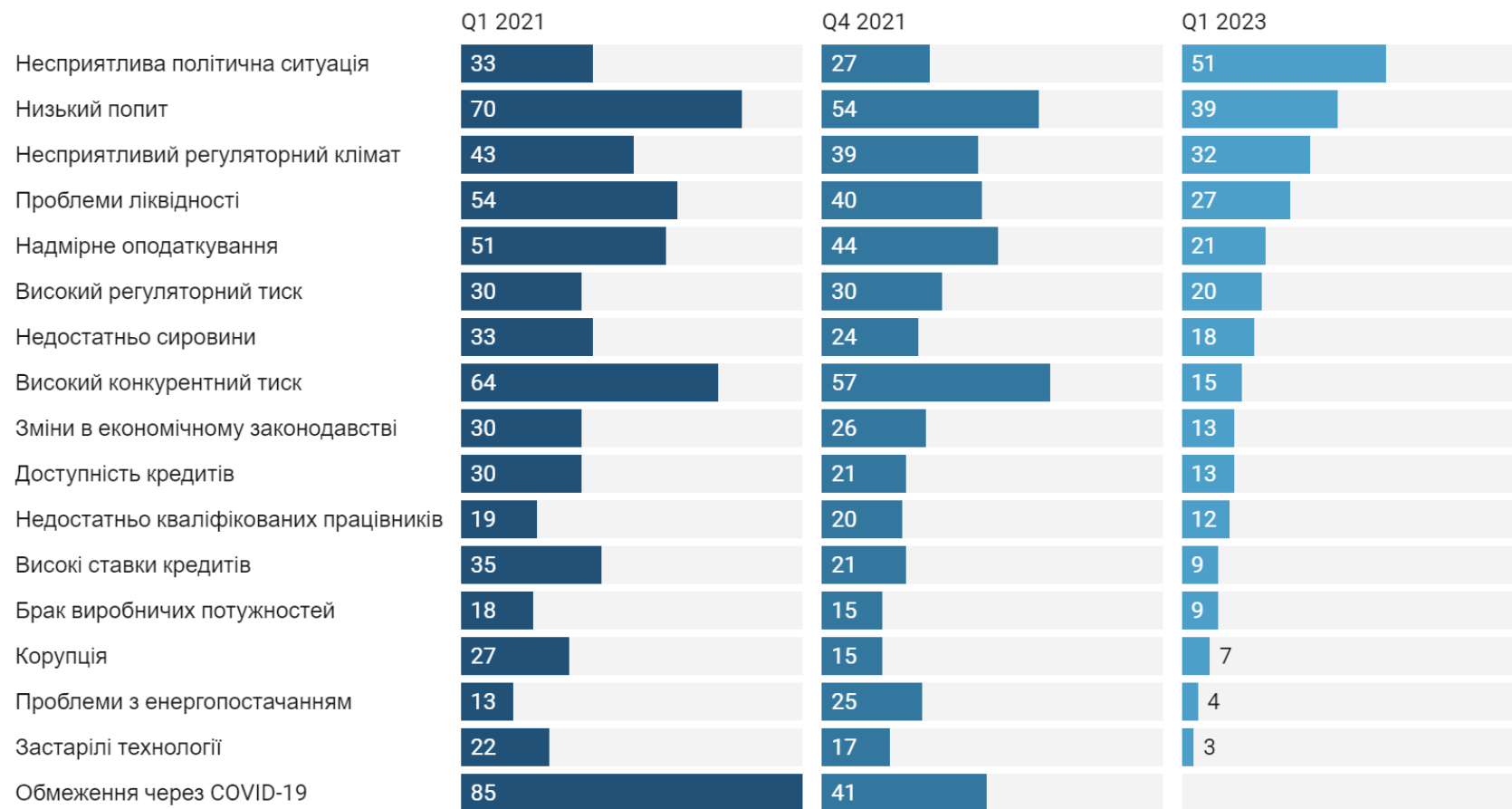

Чи важливі для промисловості нові технології під час війни?

Проблема застарілих технологій сьогодні найменш актуальна

- Ми використали **список перешкод для зростання виробництва** довготривалого опитування Business Tendency Survey, у якому до російського повномасштабного вторгнення в Україну **проблема застарілих технологій була однією з найменш актуальних**
- У квітні 2023 року серед перешкод для зростання виробництва **лише 3% підприємств вказали застарілі технології** (17% у четвертому кварталі 2021 року)
- Через війну **домінують** такі проблеми як **несприятлива політична ситуація та низький попит**

Перешкоди для зростання виробництва

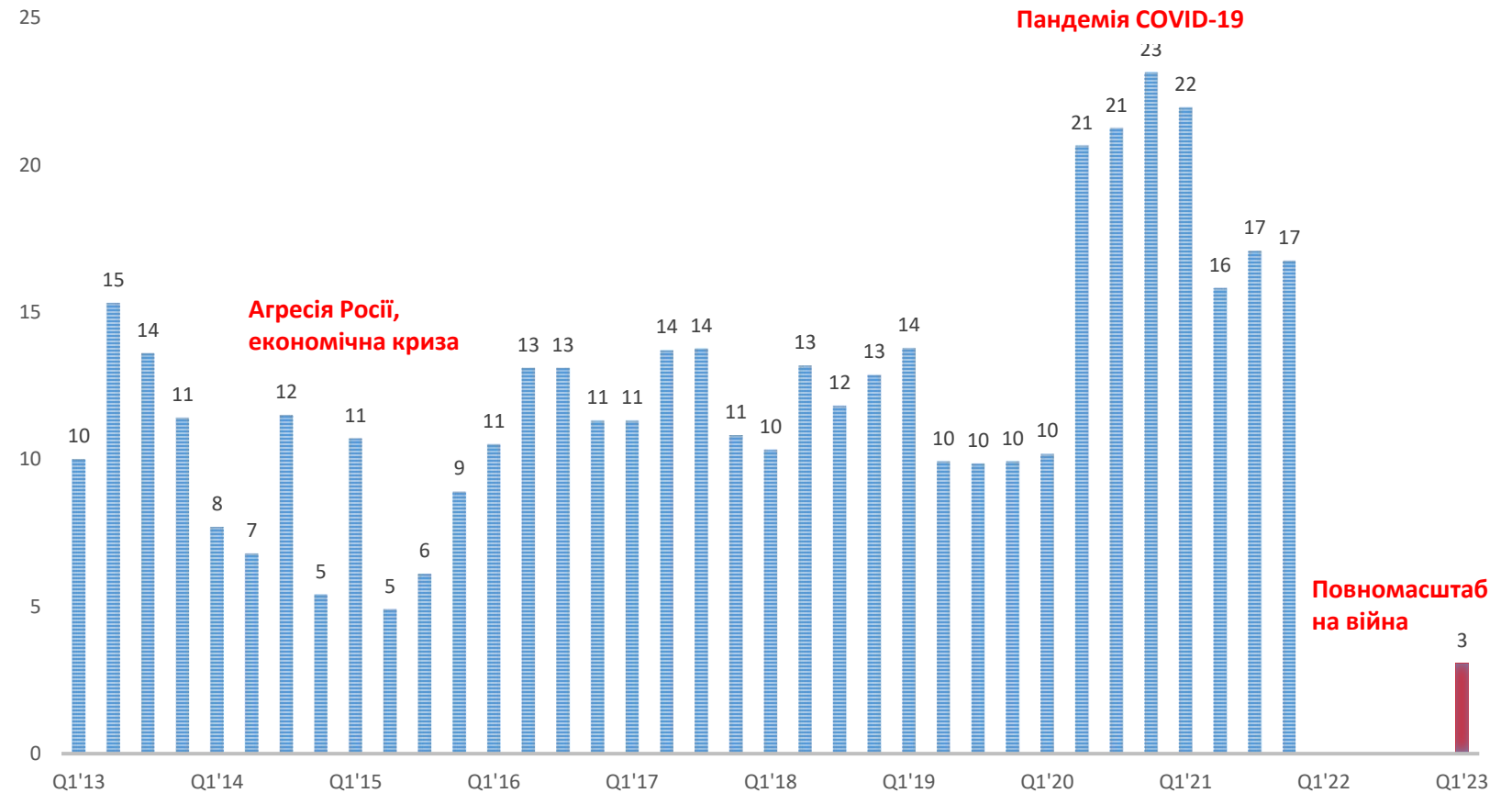

Джерела: QES 2002-2022, NRES

Кризові явища зменшують увагу до технологій

- Показник квітня 2023 року (3%) для перешкоди «застарілі технології» є **найнижчим за всі хвили дослідження** (від 1998 року)
- Кризові явища зменшували увагу бізнесу до проблеми застарілих технологій, зокрема також менше говорили про таку перешкоду:
 - під час економічної кризи 2008 – 2009 років
 - після початку агресії росією у 2014 році та економічної кризи 2014 – 2015 років
- Як виняток, лише кризові явища, пов'язані з пандемією **COVID-2019**, збільшили увагу бізнесу до технологій

Застарілі технології як перешкода для зростання виробництва у 2013 – 2023 роках (% опитаних)

Джерела: QES 2002-2022, NRES

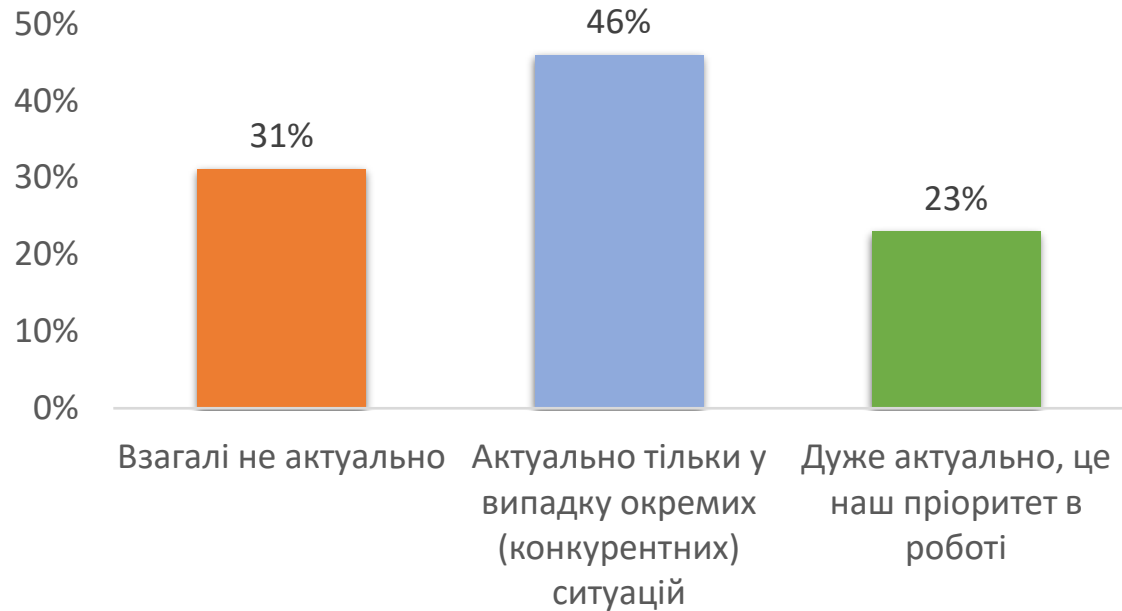

Інноваційна діяльність під час війни

Інновації під час війни не на часі?

Запровадження інновацій зараз актуальним для підприємства?

Чи є запровадження інновацій зараз актуальним для підприємства?

- Для більшості підприємств запровадження інновацій є різною мірою актуальним:
 - **23%** підприємств вказують, що запровадження інновацій є дуже актуальним, це їхній пріоритет в роботі
 - Для **46%** підприємств інновації є актуальними у випадку окремих (конкурентних) ситуацій
- Однак для майже третини (31%) респондентів інновації не є актуальними
- Спостерігається **помірний рівень невизначеності** – **16%** респондентів не можуть дати відповідь на це запитання

Запровадження інновацій зараз актуальним для підприємства?

- **Актуальність інновацій зростає з розміром підприємства:** запровадження нових продуктів та процесів є пріоритетом для 8% мікро та 38% великих підприємств
- Запровадження інновацій **неактуальне для 43% малих та 41% мікропідприємств, однак лише для 20% великих**
- **Найменш актуальними інновації є для поліграфічної промисловості та виробництва будматеріалів, найбільш актуальними – для машинобудування**

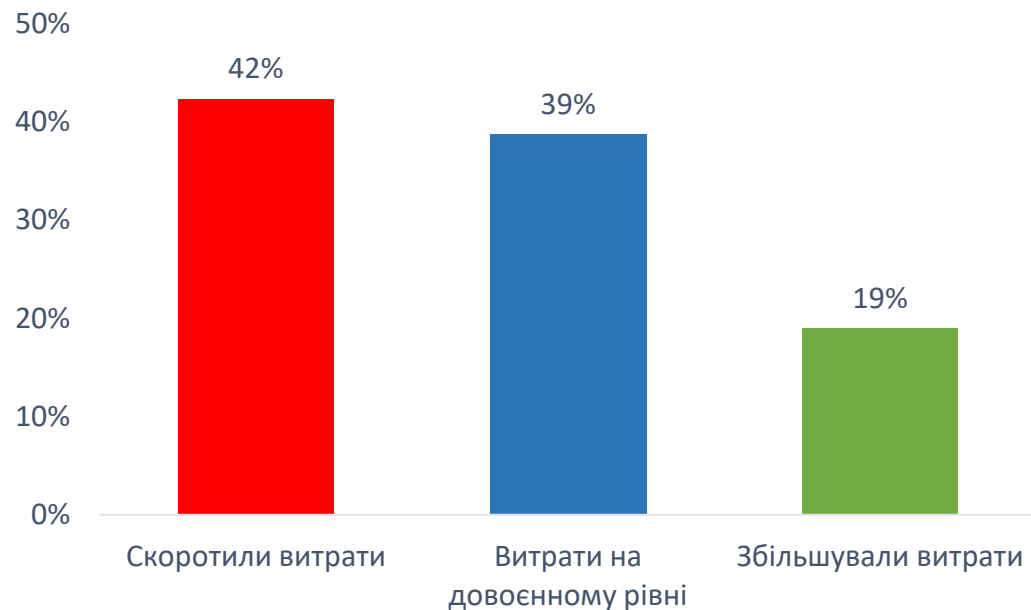

Вплив війни на витрати на інновації

Інновації під час війни не на часі?

Війна негативно впливає на витрати на інноваційну діяльність

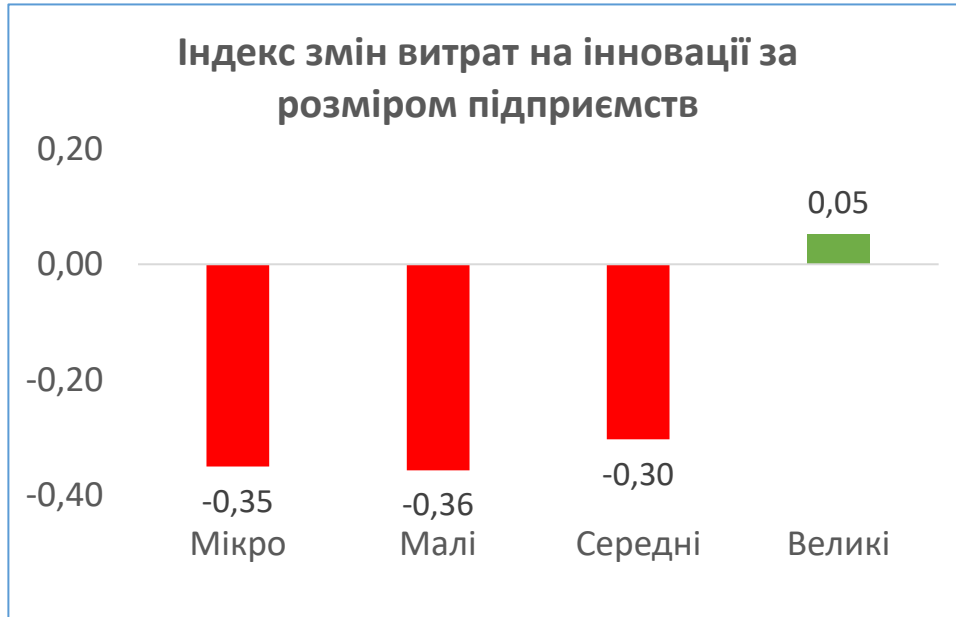
Як змінилися витрати на інноваційну діяльність під час повномасштабної війни

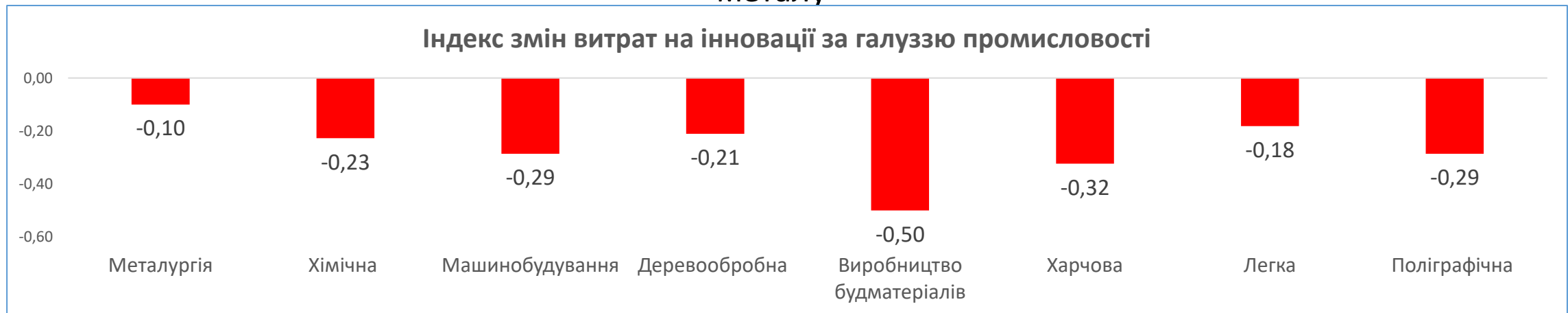
Повномасштабна війна змусила багато підприємств скоротити витрати на інноваційну діяльність (впровадження технологічно нових та / або технологічно удосконалених продуктів, виробничих процесів)

- **42%** підприємства повідомили, що скоротили витрати
- **39%** підприємств залишили витрати на інноваційну діяльність на довоєнному рівні
- **Однак 19%** підприємств збільшували витрати на інноваційну діяльність

Великий бізнес краще зберігає інноваційну діяльність

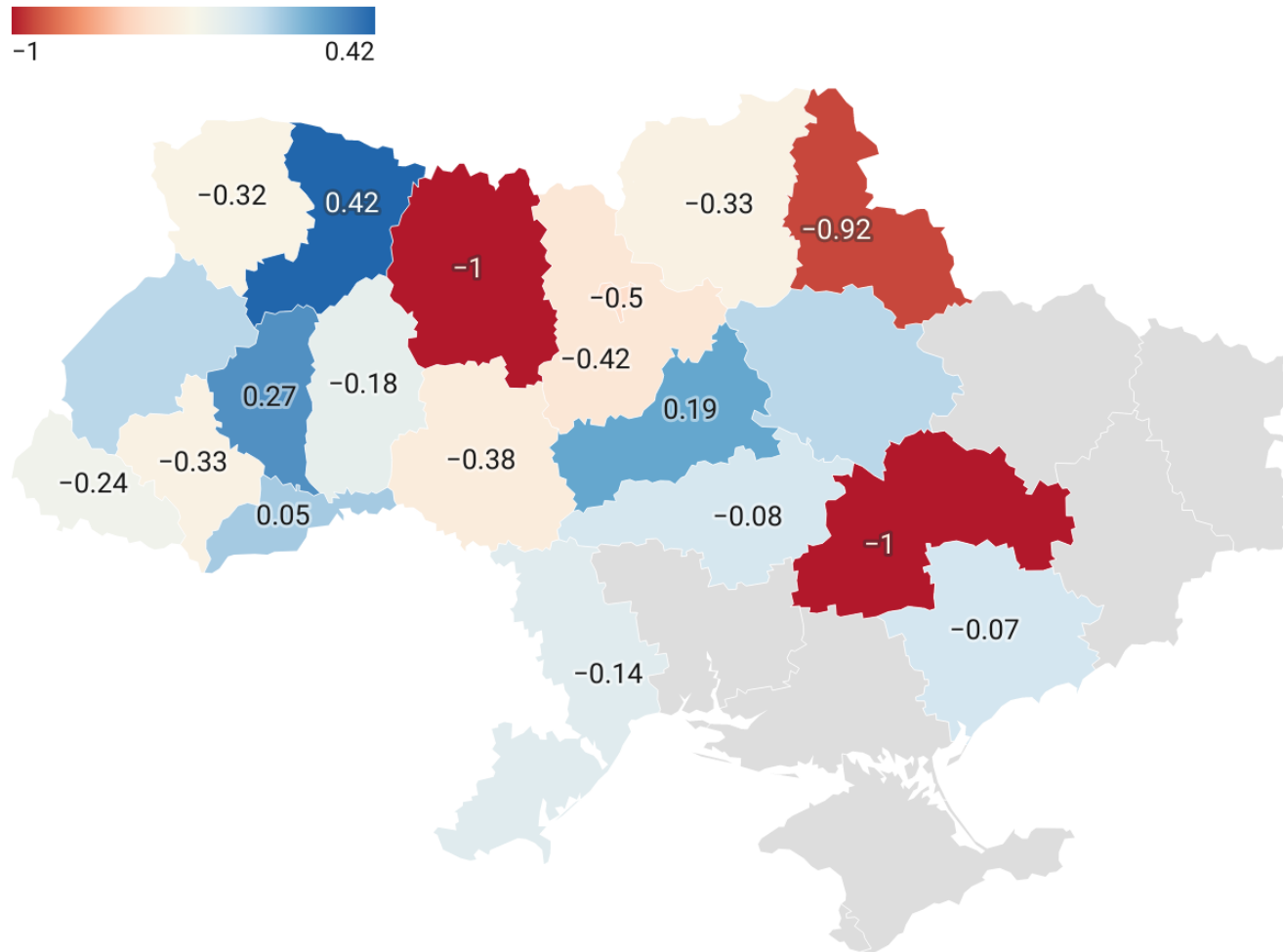

- Лише великий бізнес дещо частіше збільшував витрати на інноваційну діяльність ніж скорочував (35% проти 29%), **однак 36% великих підприємств залишили витрати на довоєнному рівні**
- У всіх галузях промисловості підприємства частіше скорочували витрати на інноваційну діяльність ніж нарощували
- Найскладніша ситуація у виробництві будівельних матеріалів, найкраща – в металургії та обробці металу

Індекс змін витрат на інноваційну діяльність

Індекс зміни витрат на інновації

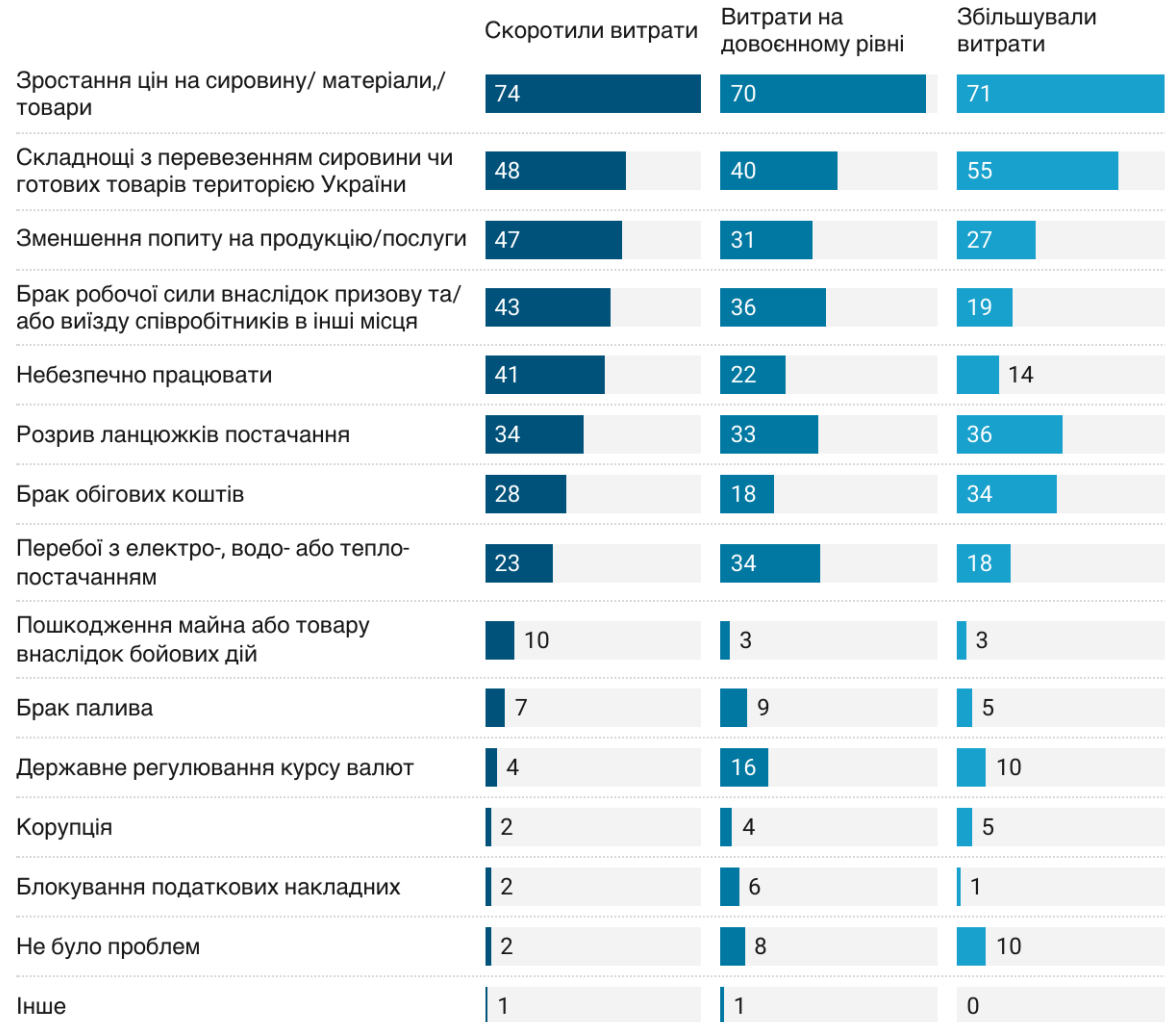

- Лише в чотирьох регіонах зафіксовано додатній індекс змін витрат на інноваційну діяльність: Рівненській, Тернопільській, Черкаській та Чернівецькій областях (підприємства частіше нарощували витрати ніж скорочували)
- Найскладніша ситуація в Дніпропетровській, Житомирській та Сумській областях

Source: ІЕД - Нове щомісячне опитування підприємств • Created with Datawrapper

Чому скорочують витрати на інновації?

Перешкоди для бізнесу, за станом витрат на інновації (% опитаних)

- **Зростання цін на сировину/матеріали/товари, логістичні труднощі та зменшення попиту є головними перешкодами для всіх підприємств, незалежно від стану інноваційної діяльності**
- **Підприємства, які скоротили витрати на інновації, частіше скаржаться на зменшення попиту, брак робочої сили та небезпечне середовище для роботи**
- **Підприємства, які збільшували витрати на інновації, частіше скаржаться на логістичні труднощі, брак обігових коштів**

Інновації та експорт

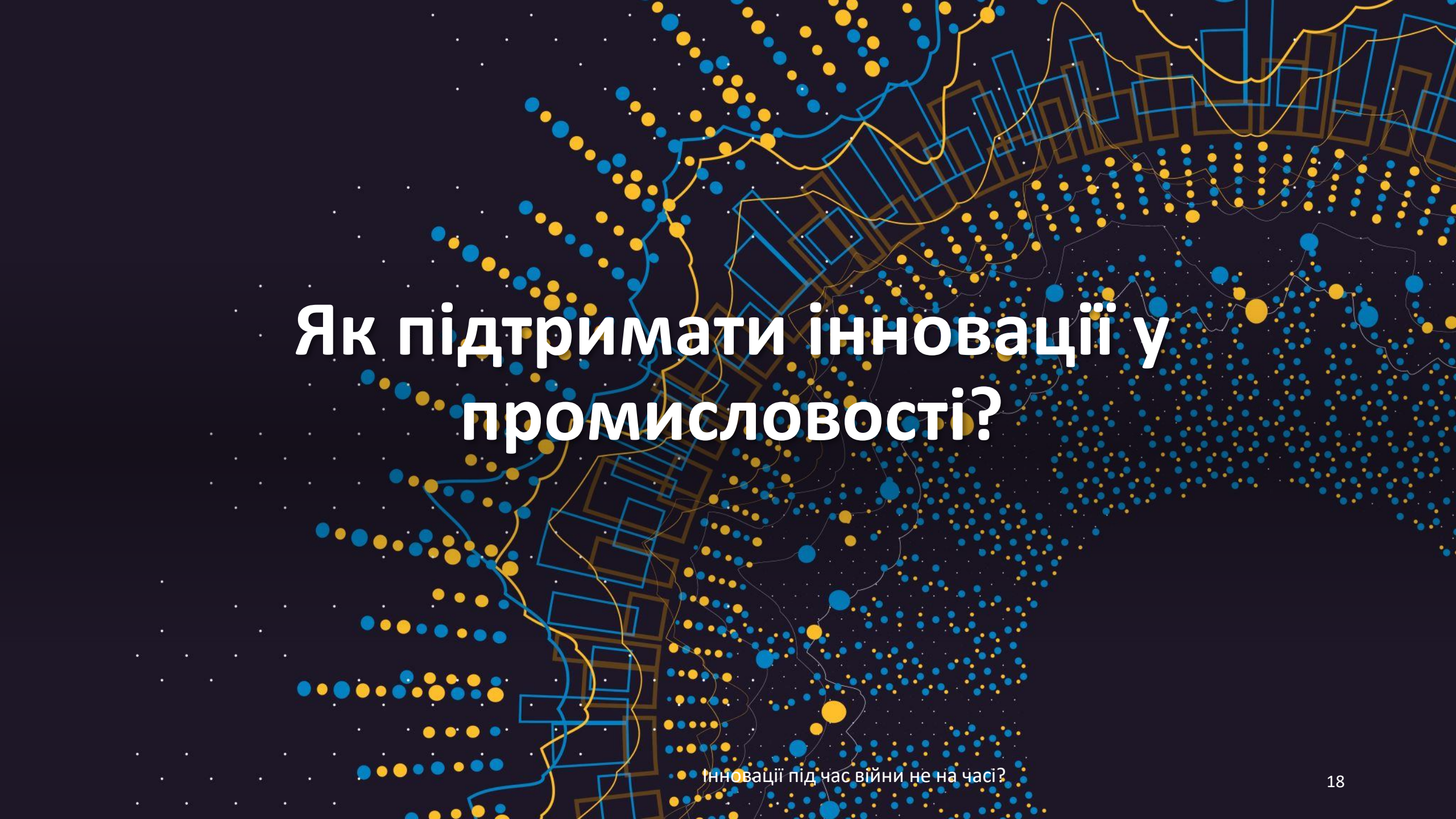
Чи є запровадження інновацій зараз актуальним для підприємства?

Як змінилися витрати на інноваційну діяльність?

- Серед підприємств, які **продовжують експортувати** під час війни, частіше інновації є пріоритетом в роботі
- Також **активні експортери частіше збільшували витрати** на інноваційну діяльність
- **Більшість підприємств, які припинили експортувати** під час війни, також скорочували витрати на інноваційну діяльність

Як підтримати інновації у промисловості?

Інновації під час війни не на часі?

Що може найбільше стимулювати інноваційну діяльність

Що може найбільше стимулювати інноваційну діяльність вашої компанії в теперішніх умовах? (% опитаних)

- **Майже три чверті (73%) підприємств** вказують, що необхідні спеціальні довгострокові програми підтримки на галузевому рівні
- Так багато підприємств потребують **фіскальних стимулів (41%)**, а також заходів, які б допомогли налагодити контакти бізнесу з релевантними інноваторами (32%)
- Також **32%** підприємств потрібна підтримка з підготовкою відповідних спеціалістів
- **Зафіксовано високий рівень невизначеності – 31% підприємств не можуть вказати, що може стимулювати їхню інноваційну діяльність в теперішніх умовах**

Що може найбільше стимулювати інноваційну діяльність?

Що може найбільше стимулювати інноваційну діяльність вашої компанії в теперішніх умовах? (% опитаних)

Створено за допомогою Datawrapper

- **Галузеві програми підтримки актуальні для підприємств усіх розмірів**
- **Мікробізнес найчастіше потребує фіскальних стимулів**
- **Великому та середньому бізнесу потрібне налагодження контактів з інноваторами, підготовка спеціалістів**
- **Галузеві програми найбільш актуальні для виробництва будматеріалів, а фіскальні стимули – для металургії**

Нове щомісячне опитування підприємств. Методологія

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій буде проводити щомісячне опитування підприємств із **застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень** (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

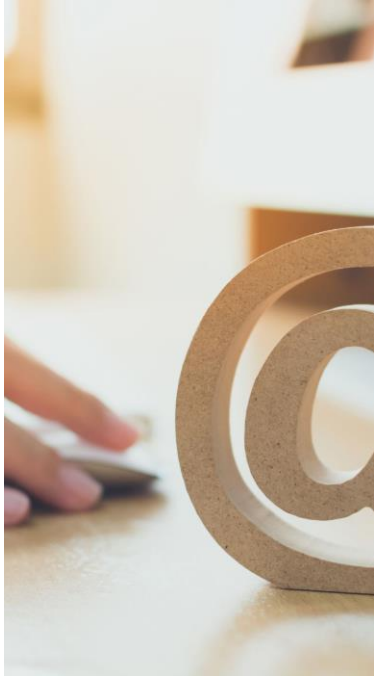
Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти відповідають на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників -- випуску (виробництва), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на півроку також будуть у фокусі нашої уваги.

Спеціальна частина Щомісячного дослідження дозволяє отримувати інформацію щодо специфічних тем. Спеціальна частина розглядає проблеми підприємств, вплив війни на обсяги виробництва, експортну діяльність, основні потреби бізнесу та оцінку державної політики.

У цьому дослідженні використовується панельна вибірка, яка включає **500+ підприємств, що розташовані у 21-х з 27-ми регіонів України**, включаючи Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Житомирську, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Кіровоградську, Львівську, Одеську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Тернопільську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську, Чернівецьку та Чернігівську області та місто Київ.

Польовий етап 12-ої хвилі тривав із 17 – 30 квітня, 2023 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в квітні з березнем 2023 року, того чи іншого показника на момент проведення опитування (квітень 2023 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців залежно від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи.

Наші контакти

website: www.ier.com.ua

e-mail: rubanik@ier.kyiv.ua
kuziakiv@ier.kyiv.ua

Facebook: <https://www.facebook.com/IER.Kyiv/>

Twitter (in English only): https://twitter.com/IER_Kyiv

